

ISSN 2083-0343



# Acta Medicorum Polonorum

---

R. 10/2020 – Zeszyt 1

STRESZCZENIA – ABSTRACT

słowa kluczowe – keywords

# Historical Sanatoriums in West Pomeranian Voivodeship – 100 years ago. Part 1 – Sanatoriums for Tuberculosis, Scrofula and Rickets

Historyczne sanatoria w województwie zachodniopomorskim 100 lat temu. Część I: Sanatoria dla chorych na gruźlicę, skrofulozę i krzywicę

Andreas Jüttemann, Natalia Strugała

Charité Universitätsmedizin, Berlin

**Streszczenie.** Na początku XX wieku obywatele europejscy, zwłaszcza ci z klasy robotniczej, cierpieli choroby spowodowane niedoborami substancji odżywczych. Oprócz gruźlicy, która szerzyła się w biednych dzielnicach miast, rozpowszechniły się także skrofuloza (tak zwana gruźlica węzłów chłonnych) i krzywica. W celach profilaktycznych lub rehabilitacyjnych wzdłuż wybrzeża Bałtyku na Pomorzu Zachodnim budowano domy dla osłabionych i niedożywionych mieszkańców. Dlatego też sanatoria te nazywano w języku niemieckim „Seehospiz” lub „Heilstätte”. Poniżej przedstawiamy najważniejsze obiekty, które istniały około 100-125 lat temu na terenie obecnego województwa zachodniopomorskiego.

**Abstract.** In the early 1900s, European citizens, especially from the working class, suffered from diseases caused by nutrient deficiencies. In addition to tuberculosis, which was spreading in poor city quarters, so called scrofula (a lymphadenitis of the cervical lymph nodes associated with tuberculosis) and rickets were also spread. Houses for weakened and malnourished residents were built on the Baltic coast for preventive or rehabilitation purposes. That is why these spas were called “Seehospiz” or “Heilstätte” in German. The article presents the most important objects that existed about 100-125 years ago in the territory of the present West Pomeranian Voivodeship.

**Słowa kluczowe:** sanatorium, gruźlica, skrofuloza, krzywica, Rewal, Kołobrzeg, Koszalin

**Keywords:** sanatorium, tuberculosis, scrofula, rickets, Rewal, Kołobrzeg, Koszalin

# Wkład Adama Wrzosa w odbudowę szkolnictwa medycznego w Poznaniu

## Adam Wrzosek's contribution to the reconstruction of the medical education in Poznan

Stefan Konstańczak

ORCID 0000-0001-8911-1257

Uniwersytet Zielonogórski

**Streszczenie.** Artykuł przedstawia wydarzenia, jakie miały miejsce bezpośrednio po zakończeniu II wojny światowej w okresie odtwarzania systemu kształcenia lekarzy na Uniwersytecie Poznańskim. Jedną z ważniejszych osób zaangażowanych w ten proces początkowo był Adam Wrzosek, który przed wojną organizował Wydział Lekarski na tym uniwersytecie. Jego wkład w odtworzenie systemu kształcenia lekarzy w Poznaniu jest dziś w zasadzie zapomniany z powodów warunkowanych względami ideologicznymi. Niemniej jednak Wrzosek, nawet przebywając na przymusowej emeryturze, uczestniczył przez pierwsze lata powojenne w działalności wydziału, a ponadto nigdy nie przerwał pracy naukowej. Dopiero wydarzenia Października 1956' spowodowały zmianę sytuacji, dzięki czemu Wrzosek u schyłku swego życia został ponownie zatrudniony na stanowisku profesora medycyny. Wówczas też otworzyła się możliwość wydania napisanej przez niego monografii o Karolu Marcinkowskim, a także kompletnej bibliografii antropologii polskiej. Później napisał jeszcze monografię o Tytusie Chałubińskim wydaną już pośmiertnie. Autor swoim artykułem stara się przywrócić pamięć o przemilczanym wkładzie tego wybitnego naukowca do historii poznańskiej medycyny.

**Abstract.** This article shows the rebuilding of the medical education at Poznan University, Poland, after the Second World War. It was Adam Wrzosek who was initially most involved in the process. Before the war, he also had organised the Medical Faculty at this University. Due to ideological reasons, Wrzosek's contribution in the recreation of education for doctors has been forgotten. Despite his forced retirement Wrzosek participated in the faculty's work after the war and carried on his scientific work continuously. However, due to the political changes in Poland October 1956, he could return to the post of professor of medicine. Then he wrote a book on Karol Marcinkowski and prepared a bibliography of Polish anthropology. He also wrote a monograph on Tytus Chałubiński which was published after Wrzosek's death. The author wishes to draw attention to the contribution of this outstanding scientist to the history of medicine in Poznan.

**Słowa kluczowe:** Adam Wrzosek, historia medycyny, polskie szkolnictwo medyczne

**Keywords:** Adam Wrzosek, history of medicine, Polish medical education

# Postawy wobec współpracowników w koncepcji etycznej dr. n. med. Jerzego Matyjka

## Attitudes towards co-workers in the ethical concept of M.D. Jerzy Matyjek

Janusz Mielcarek

ORCID: 0000-0001-7341-750X

Toruń

**Streszczenie:** Artykuł omawia zagadnienie postaw wobec współpracowników, będące jednym z aspektów koncepcji etycznej w medycynie dr. n. med. Jerzego Matyjka (1926-2017), lekarza, polityka i społecznika, żyjącego w specyficznych warunkach okresu komunizmu i transformacji ustrojowej lat 90. ubiegłego stulecia.

**Abstract:** The article discusses the issue of attitudes towards co-workers, which is one of the aspects of the ethical concept in medicine by Jerzy Matyjek (1926-2017), doctor, politician and social activist, living in the specific conditions of the communist period and the time of the political transformation of the last decade of the 20th century.

**Słowa kluczowe:** etyka w medycynie, etyka lekarska, Jerzy Matyjek

**Keywords:** ethics in medicine, medical ethics, Jerzy Matyjek

# Migracje a wybrane zagadnienia zdrowia publicznego w ujęciu historycznym

## Migrations and some issues of public health from a historical perspective

Krzysztof Stola

Uniwersytet Medyczny w Poznaniu

**Streszczenie.** Artykuł ma charakter pogładowy. Przedstawia związek między migracjami a zdrowiem publicznym. Od stuleci migracje przyczyniają się do szerzenia chorób zakaźnych i chorób psychicznych, wpływając na rozwój cywilizacji. Najważniejszą procedurą wypracowaną dla potrzeb walki z epidemiami jest kwarantanna. Walka z chorobami zakaźnymi, a więc i migracje, przyczyniła się do postępu naukowo-technicznego w medycynie.

**Abstract.** This review article presents the relationship between migration and public health. For centuries, migrations have contributed to the spread of infectious diseases and mental disorders, moreover, have impacted the development of civilization. The most important procedure developed to combat epidemics in the past is quarantine. The fight against infectious diseases and therefore migrations contributed to scientific and technical progress in medicine.

**Słowa kluczowe:** migracje, zdrowie publiczne

**Keywords:** migrations, public health

# Mój życiorys My resumé

Kazimierz Kozłowski

Sydney (Australia)

**Streszczenie.** Artykuł stanowi autobiografię prof. Kazimierza Kozłowskiego, lekarza, światowego autorytetu w dziedzinie wad kostnych, zwłaszcza dysplazji, honorowego członka Polskiego Towarzystwa Genetyki Człowieka. Opisał m.in. 12 nieznanych wcześniej zespołów.

**Abstract.** The article is an autobiography by Prof. Kazimierz Kozłowski, a doctor, a world authority in the field of bone defects, especially bone dysplasia, a honorary member of the Polish Society of Human Genetics. He described, among others, twelve previously unknown syndromes.

**Słowa kluczowe:** Kazimierz Kozłowski, radiologia pediatria

**Keywords:** Kazimierz Kozłowski, pediatric radiology

# Seweryn Gałęzowski (1801-1878) i jego pacjentki w świetle korespondencji przechowywanej w Bibliotece Polskiej w Paryżu

Seweryn Gałęzowski (1801-1878) and his patients in the light of letters kept in the Polish Library in Paris

Anita Magowska

ORCID: 0000-0002-6046-3993

Katarzyna Pękacka-Falkowska

ORCID 0000-0003-2068-7957

Uniwersytet Medyczny w Poznaniu

**Streszczenie.** Komentarz wprowadza w problematykę listów, które napisały do Seweryna Gałęzowskiego (1801-1878) dwie jego pacjentki, Anna Laskiewicz i Rozalia z Bispingów Wessel. W tym czasie Gałęzowski przebywał na emigracji w Paryżu, dlatego chore kobiety mogły uzyskać od niego poradę lekarską tylko drogą korespondencyjną. Listy te są godne uwagi jako przykład dziewiętnastowiecznej narracji pacjentów o chorobie, a ponadto jako obraz życia ziemian w zaborze rosyjskim w okresie międzypowstaniowym. Oryginały listów znajdują się w Bibliotece Polskiej w Paryżu.

**Abstract.** The commentary gives the feedback to letters written to Seweryn Gałęzowski (1801-1878) by his patients, Anna Laskiewicz and Rozalia Wessel née Bisping. At that time, Gałęzowski was in exile in Paris, so both sick women could obtain medical advice from him only by the correspondence. The letters below are noteworthy as an example of the nineteenth-century narration of patient about the disease, and also as a picture of the life of landowners in the Russian partition of Poland in the inter-uprising period. The original letters are kept in the Polish Library in Paris.

**Słowa kluczowe:** Seweryn Gałęzowski, medycyna w XIX wieku, medycyna narracyjna, zabór rosyjski, polska emigracja w Paryżu

**Keywords:** Seweryn Gałęzowski, medicine in the 19th century, narrative medicine, Russian partition, Polish emigration in Paris

# Listy do Seweryna Gałęzowskiego w Bibliotece Polskiej w Paryżu – wybór

Chosen letters to Seweryn Gałęzowski  
from the Polish Library in Paris

Źródło: Biblioteka Polska w Paryżu, Zesp. 1:49: Seweryn Gałęzowski – fragment spuścizny Gałęzowskich, Akc.2482: Korespondencja (fascykuł, ok. 400 kk., karty nienumerowane).

Opracowanie:

Anita Magowska, Katarzyna Pękacka-Falkowska



# Doktor Teofil Kaczorowski (1830-1889) i jego naukowy debiut

Dr. Teofil Kaczorowski (1830-1889) and his scientific debut

Anita Magowska

ORCID 0000-0002-6046-3993

Uniwersytet Medyczny w Poznaniu

**Streszczenie.** Artykuł przedstawia życie i działalność lekarską Teofila Kaczorowskiego (1830-1889), w 1853 roku autora rozprawy doktorskiej o nietrzymaniu moczu, potem internisty praktykującego w zaborze pruskim, kolejno w Golubiu i Poznaniu. Omówiona została jego dysertacja i inne osiągnięcia lekarskie.

**Abstract.** The article focuses on the life and medical activity of Dr. Teofil Kaczorowski (1830-1889), who wrote the dissertation on urinary incontinence in 1853. He practiced in Golub and Poznan in Prussian partition of Poland. This dissertation and other medical achievements are discussed.

**Słowa kluczowe:** Teofil Kaczorowski, historia medycyny polskiej, nietrzymanie moczu

**Keywords:** Teofil Kaczorowski, history of Polish medicine, urinary incontinence

# O NIETRZYMANIU MOCZU

ROZPRAWA

INAUGURACYJNA

MEDYCZNO – CHIRURGICZNA

KTÓRĄ

ZA ZGODĄ I DZIĘKI AUTORYTETOWI

**ŁASKAWEGO GRONA LEKARZY**

W UNIWERSYTECIE NAUKOWYM

**FRYDERYKA WILHELMA**

W CELU UZYSKANIA NAJWYŻSZYCH TYTUŁÓW

**W MEDYCYNIE I CHIRURGII**

ZGODNIE ZE ZWYCZAJEM

**DNIA 24 STYCZNIA 1853 ROKU**

W TYM MIEJSCU

PUBLICZNIE BĘDZIE BRONIŁ

AUTOR

**TEOFIL KACZOROWSKI**

Z PRUS ZACHODNICH

WOBEC Oponentów:

**K. WIŚNIEWSKI**, dr medycyny i chirurgii

**L. KRAUSE**, dr medycyny i chirurgii

**J. DZIEKAŃSKI**, dr medycyny i chirurgii

BERLIN

DRUKARNIA BRACI SCHLESINGER

# Zapiski z notatnika Wandy Błęńskiej (1911-2004)

## Notes from Wanda Błęńska's notebook (1911-2004)

**Streszczenie.** Wanda Błęńska (1911-2004), absolwentka Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Poznańskiego, była w latach 1951-1983 lekarzem naczelnym, a następnie do 1993 roku konsultantem, ośrodka dla trędowatych prowadzonym przez siostry franciszkanki w Buluba i Nyenga w Ugandzie. Nawiązała współpracę z niemieckimi lekarzami i WHO, co pozwoliło jej przekształcić ten ośrodek w nowoczesną placówkę leczenia trądu za pomocą terapii skojarzonej. Jej zapiski udostępniła rodzina dr W. Błęńskiej.

**Abstract.** In 1951-1993, Wanda Błęńska (1911-2004), a graduate from the Medical Faculty, the University of Poznan, was the chief physician, and in the following years a consultant of the center for lepers run by the Franciscan Sisters in Buluba and Nyenga, Uganda. Błęńska cooperated with German doctors and WHO, which allowed her to transform the center into a modern leprosy treatment facility offering multi-drug therapy. Her notes come were made available by the family of Dr. W. Błęńska.

**Słowa kluczowe:** Wanda Błęńska, trąd, misje katolickie

**Keywords:** Wanda Blenska, leprosy, Catholic missions